

Nr 111.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensioner från allmänna indragningsstaten åt vissa tjänstemän vid kontrollen över sockerbeskattningen m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Nils Wohlin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wohlin, anför:

I statsverkspropositionen till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit, att sockerskatten skall upphöra med utgången av innevarande budgetår. Därest detta förslag bifalles, bör kontrollen över sockerbeskattningen kunna avvecklas från samma tidpunkt.

Under åberopande härav anmodadé jag i skrivelse den 11 januari 1929 kontrollstyrelsen att taga under övervägande frågan om beredande av under-Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 89 häft. (Nr 111.)

stöd åt de tjänstemän vid kontrollen över sockerbeskattningen, vilka under angivna förutsättning skulle komma att mista sina anställningar, ävensom att inkomma med det förslag i ämnet, vartill detta övervägande kunde föranleda.

I skrivelse den 22 januari 1929 har kontrollstyrelsen avgivit utredning och förslag i ämnet, varöver statskontoret den 29 i samma månad yttrat sig.

Kontrolltjänstemännens anställningsförhållanden.

I anslutning till kontrollstyrelsens skrivelse torde jag till en början få lämna en redogörelse beträffande anställningsförhållandena för tjänstemännen vid kontrollen över sockerbeskattningen.

Den år 1906 genomförda produktbeskattningen av socker påkallade anordnandet av sluten kontroll över sockertillverkningen vid såväl råsockerfabriker som raffinaderier. För kontrollens utövande tillsattes ett jämförelsevis stort antal funktionärer, av vilka en del hade stadigvarande tjänstgöring under hela året. För nedbringande av den betydande kostnad, denna kontroll åsamkade statsverket, vidtogs genom beslut av 1922 års riksdag en förenkling av kontrollen, varigenom antalet kontrolltjänstemän minskades högst väsentligt. Den utsträckning, i vilken kontrolltjänstemän för närvarande få anlitas vid sockerbeskattningen, ävensom dessa funktionärers tjänstgöringsvillkor regleras av bestämmelserna i instruktionen för kontrolltjänstemän vid sockerbeskattningen den 15 juni 1922 (nr 342). Vid varje sockerraffinaderi tjänstgöra en kontrollör och en biträdande kontrollör och vid varje fristående råsockerfabrik en kontrollör. Vid fabrik av sistnämnda slag skall, därest vid tillverkningens avslutande obeskatat socker kvarligger, ävensom vid allmänt sockernederlag kontrollen utövas av en tillsyningsman. Utöver nu angivna kontrollpersonal äger kontrollstyrelsen, där sådant för särskilda fall i och för kontrollens upprätthållande befinnes nödvändigt, anlita särskilda biträdande kontrollörer och biträdande tillsyningsmän. Befattning vid kontrollen sökes hos kontrollstyrelsen årligen före den 1 juni, varefter styrelsen förordnar erforderligt antal kontrolltjänstemän för påföljande tillverkningsår, vilket omfattar tiden 1 augusti—31 juli. De förordnade kontrolltjänstemännen inkallas av styrelsen i mån av behov att tills vidare under tillverkningsåret tjänstgöra vid viss sockerfabrik eller visst allmänt sockernederlag. Kontrolltjänstemännen äro skyldiga att tjänstgöra minst 8 timmar dagligen. Under tjänstgöringen utgår dagarvode med 12 kronor till kontrollör, med 10 kronor till tillsyningsman och biträdande kontrollör samt med 8 kronor till biträdande tillsyningsman. Å nämnda avlöning utgår dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder. Kontrolltjänsteman, vilkens tjänstgöring kan förutsättas uppgå till minst 350 dagar för tillverkningsår, åtnjuter kostnadsfri ledighet under 30 dagar.

Med avseende å tjänstgöringens varaktighet äro förhållandena väsentligen olika för kontrollpersonalen vid å ena sidan sockerraffinaderierna och å andra sidan råsockerfabrikerna och sockernederlagen. I sockerraffinaderierna, vilka äro 5 till antalet, pågår verksamheten oavbrutet, vilket påkallar upp-

rätthållandet av en permanent kontroll. Kontrollör och biträdande kontrollör i raffinaderi äro därför inkallade i tjänstgöring under hela året. Råsockerfabrikerna, vilkas antal är 19, äro däremot i gång allenast under omkring två månader av året, för vilken tid vid råsockerfabrik förordnad kontrollör alltså kunnat påräkna att erhålla tjänstgöring. Sådan kontrollörs anställning är därför att betrakta allenast såsom bisyssla. Detta är även fallet med tillsyningsmans tjänstgöring. Vid råsockerfabrik förordnad tillsyningsman tjänstgör allenast de dagar, då efter kampanjens avslutande utlastning av där förvarat socker pågår. Antalet dylika tjänstgöringsdagar, vilka pläga ojämnt fördela sig å tiden intill nästa kampanj, uppgår i vissa fall till omkring 60 men är i allmänhet väsentligt lägre — vid en del fabriker anlitas tillsyningsman icke alls, då sockret där redan hunnit utlastas före tillverkningens avslutande. Tillsyningsman vid allmänt sockernederlag tjänstgör allenast de dagar, då in- eller utlastning av socker pågår i nederlagsmagasinet. Tjänstgöringen vid allmänt sockernederlag är till sin beskaffenhet mycket oenhetlig. Vid det ena av de tvenne nederlag, där tillsyningsman under senare år varit förordnad, var tillsyningsmannen under tillverkningsåret 1925/1926 inkallad under tillhoppa 143 dagar; under det påföljande tillverkningsåret förekom ingen tjänstgöring, varemot tillsyningsmannen under tillverkningsåret 1927/1928 anlidades tillhoppa 59 dagar. Tillsyningsmannen vid det andra nederlaget hade tillverkningsåret 1925/1926 64 tjänstgöringsdagar och 1926/1927 13 dagar men hade påföljande tillverkningsår ingen tjänstgöring. — Vid varje sockerraffinaderi plägar kontrollstyrelsen förordna en tillfälligt biträdande kontrollör, vilken i främsta rummet anlitas att tjänstgöra i stället för biträdande kontrollören, då denne åtnjuter kostnadsfri ledighet eller meddelats uppdrag att bestrida kontrollörsbefattning, men även inkallas vid enstaka tillfällen såsom förstärkning, då sådant undantagsvis kan bliva erforderligt. Tjänstgöringstiden för dessa tillfälligt biträdande kontrollörer uppgår till 2 à 4 månader årligen. I några fall hava vid vissa raffinaderier dessutom förordnats ytterligare en tillfälligt biträdande kontrollör att vid påkommande behov anlitas för förstärkningstjänstgöring. Dylik tjänstgöring plägar omfatta allenast ett fåtal dagar årligen.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen anført, att därest Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition framlagda förslag om sockerskattens upphörande med utgången av innevarande budgetår vinner riksdagens bifall och kontrollen över sockerbeskattningen till följd därav kan avvecklas, samtliga kontrolltjänstemän komma att förlora sina hittills innehavda anställningar vid kontrollen och sålunda gå miste om en förvärvskälla, av vilken åtskilliga av dem varit helt eller delvis beroende för sin försörjning och med vilken de ansett sig kunna räkna för framtiden. Styrelsen har framhållit, att starka billighetsskäl tala för att viss del av kontrollpersonalen borde av statsmakterna tillerkännas pension eller engångs-

*Utredning
och förslag
om gottgörelse
åt vissa kon-
trolltjänste-
män.*

ersättning såsom gottgörelse för mistad inkomst genom det påtvungna entledigandet.

Kontrollstyrelsen har härefter övergått till en granskning av förutsättningarna för de olika grupperna kontrolltjänstemän att komma i åtnjutande av gottgörelse, varom nyss nämnts, ävensom yttrat sig angående sättet för beredande av dylik gottgörelse och storleken av densamma.

Kontrollörer
och biträ-
dande kon-
trollörer vid
sockerraffina-
derier.

Först har kontrollstyrelsen därvid upptagit förevarande frågor beträffande kontrollörer och biträdande kontrollörer vid sockerraffinaderierna och härutinnan anført följande:

Den kategori av kontrolltjänstemän, som hårdast komme att drabbas av anställningens upphörande, vore givetvis den stadigvarande kontrollpersonalen vid sockerraffinaderierna. Av dessa kontrolltjänstemän, vilka haft sin egentliga utkomst av tjänstgöringen vid kontrollen, hade 8 innehaft anställning i 23 år, d. v. s. alltsedan produktbeskattningens införande år 1906, en i 19 år och en i 15 år, innevarande tillverkningsår inberäknat. Det bleve säkerligen förbundet med de största svårigheter för dem, att, sedan de ägnat den kraftfullaste delen av sitt liv åt kontrolltjänsten, vid nu uppnådd levnadsålder och i betraktande av deras hittillsvarande säregna verksamhet kunna förskaffa sig nya anställningar. Den begränsade avlöning, de åtnjutit för sin tjänstgöring, hade heller icke kunnat medgiva dem att göra några nämnvärda besparingar. Det syntes behjärtansvärt, att sagda kontrolltjänstemän, av vilka icke någon för närvarande åtnjöte pension av statsmedel, vid avskedet tillerkändes skäligen pension.

Till stöd för en dylik åtgärd har kontrollstyrelsen även åberopat, att 1922 års riksdag i samband med den förut omförmälda omläggningen av kontrollen över sockerbeskattningen beviljade pensioner åt vissa av de övertaliga kontrolltjänstemännen vid sockerraffinaderierna. Om denna pensionering har kontrollstyrelsen erinrat följande:

»Till grund för pensioneringen lades det förslag till definitiv reglering av pensionsförhållandena för den stadigvarande personalen vid sockerbeskattningen, som framfördes av Kungl. Maj:t genom proposition nr 208 till 1919 års riksdag men som då, främst av det skälet, att den väckta frågan lämpligen ansågs böra behandlas först i samband med ordnandet av icke-ordinarie befattningshavares pensionering i allmänhet, icke vann riksdagens bifall. Detta förslag, vid vars utarbetande hänsyn tagits till de med kontrolltjänsten förbundna säregna förhållandena, som understundom medföra ofrivilliga avbrott i tjänstgöringen, åsyftade pensionering av förste kontrollörer och kontrollörer vid sockerraffinaderierna enligt följande grunder, nämligen:

att förste kontrollör eller kontrollör, som uppnått en ålder av minst 67 år och räknade minst 10 tjänstår vid kontrollen över sockertillverkningen, vore berättigad att från och med månaden näst efter den, då hans anställning vid kontrollen upphörde, komma i åtnjutande av pension;

att pensionens belopp avpassades efter tjänstårens antal och tjänstgöringens beskaffenhet på det sätt, att för varje tjänstår såsom förste kontrollör tillgodoräknades ett belopp av 90 kronor och för varje tjänstår såsom kontrollör

ett belopp av 60 kronor, med iakttagande att sådant tillgodoräknande finge äga rum för högst 30 tjänstår; samt

att varje år, varunder vederbörande innehaft förordnande såsom förste kontrollör eller kontrollör, skulle räknas såsom helt tjänstår under förutsättning, att tjänstgöringen efter inkallelse omfattat minst nio månader av året, att, därest tjänstgöringen omfattat mindre del av året, än nyss sagts, endast den tid, varunder tjänstgöring verkligen ägt rum, skulle tillgodoräknas såsom tjänstetid för pension, samt att tjänstgöring såsom vikarie för förste kontrollör icke finge grundläggas rätt till pension i sådan egenskap.

Utan att hava godkänt nu angivna grunder för en generell ålderspensionering av kontrollpersonalen vid sockerraffinaderierna medgav likväl riksdagen på hemställan av Kungl. Maj:t åren 1920 och 1921 i fyra särskilda fall pension åt kontrollörer vid raffinaderier, därvid berörda grunder tillämpades för pensionsbeloppens fastställande.

Då ifrågavarande grunder, som ju avsågo pensionering vid uppnående av den levnadsålder, vid vilken skyldighet att avgå från befattningen inträdde, helt naturligt icke kunde utan vidare vinna tillämpning å den år 1922 entledigade kontrollpersonalen, vidtogos vissa jämkningar i desamma. Den för pensioneringen bestämda åldersgränsen av 67 år nedsattes till 57 år. Såsom villkor för erhållande av pension bestämdes vidare, att tjänstgöringen skulle under de båda tillverkningsåren närmast före avgången omfatta minst nio månader vartdera året. Den, som redan åtnjöt pension av statsmedel, uteslöts från rätt till pension i egenskap av kontrolltjänsteman. Ett 20-tal kontrolltjänstemän uppfyllde villkoren för åtnjutande av pension. Omkring 15 kontrolltjänstemän erhöles fortsatt förordnande vid kontrollen, och de övriga tillerkändes engångsersättningar å 600 kronor, 900 kronor och 1,200 kronor, beroende på tjänstetidens längd. De närmare bestämmelserna rörande nämnda pensioner och engångsersättningar meddelades av Kungl. Maj:t i brev till kontrollstyrelsen den 28 juli 1922.»

Kontrollstyrelsen har nu föreslagit, att samtliga vid sockerraffinaderierna för närvarande anställda kontrolltjänstemännen med stadigvarande tjänstgöring må, därest förslaget om sockerskattens upphörande vinner riksdagens bifall, från och med den 1 instundande juli tillerkännas årlig pension med huvudsaklig tillämpning av nyss angivna grunder för pensionsbeloppens bestämmande. Beträffande de närmare villkoren för pensionen och angående pensionsbeloppens beräkning har styrelsen anfört följande:

»Med hänsyn till deras långvariga tjänstgöring och uppnådda levnadsålder har styrelsen ansett skäligt, att pensioneringen i detta fall bör genomföras utan bestämmande av särskild åldersgräns såsom villkor för rätt till pension. Ifrågavarande kontrolltjänstemän skulle under avgångsåret till levnadsåldern vara fyra 57 år eller däröver och tre mellan 50 och 57 år. Flertalet av dem skulle alltså gå förlustig rätten till pension, om den år 1922 tillämpade gränsen av 57 år jämväl nu skulle bliva gällande. Erinras må emellertid, hurusom 1925 års riksdag medgivit, att vissa civila löntagare vid armén och marinen, vilka till följd av den samma år beslutade nya försvarsorganisationen blivit övertaliga och på grund därav entledigats, finge åtnjuta pension, därvid som villkor för pensionsrätt stadgats, att vederbörande vid avgången ur tjänsten skulle hava uppnått en levnadsålder av

50 år.¹ Vidare har 1928 års riksdag med angivande av samma åldersgräns såsom villkor tillerkänt regementspastorer vid armén, vilka ävenledes till följd av försvarsomorganisationen erhållit entledigande, pension, och detta oaktat att befattning såsom regementspastor allenast varit att anse såsom bisyssla. I ett särskilt fall medgav därvid riksdagen en regementspastor rätt till pension, ehuru han vid avgången från tjänsten allenast uppnått 48 års ålder.

Även med hänsyn till vad sålunda förekommit med avseende å undantag från kravet å uppnådd viss högre levnadsålder såsom villkor för rätt till pension, synes billigheten kräva, att samtliga kontrolltjänstemän, varom nu är fråga, inbegripas i den föreslagna pensioneringen.

Enligt ovan omförmälda grunder för pensionering är för förste kontrollör och kontrollör bestämt ett pensionsunderlag för tjänstår av 90 kronor respektive 60 kronor, vilka belopp äro tillmätta med hänsyn till de med befattningarna förenade dagarvodena av 12 kronor respektive 8 kronor. Nämnda befattningar motsvaras för tiden från och med den 1 augusti 1922 av kontrollör respektive biträdande kontrollör med den skillnaden likväl, att biträdande kontrollör — vilken efter kontrollreformen tilldelades mera krävande göromål än som tillkommit förutvarande kontrollör — åtnjuter dagarvode med ett till 10 kronor förhöjt belopp. Pensionsunderlaget för tjänstår som biträdande kontrollör bör därför utgöra 75 kronor. För beräkningen av pensionernas storlek skulle alltså i förevarande fall gälla:

att pensionens belopp skall avpassas efter tjänstårens antal och tjänstgöringens beskaffenhet på det sätt, att för varje tjänstår såsom kontrollör (före den 1 augusti 1922 benämnd förste kontrollör) tillgodoräknas ett belopp av 90 kronor och för varje tjänstår såsom biträdande kontrollör (före den 1 augusti 1922 benämnd kontrollör) ett belopp av 60 kronor för tid före den 1 augusti 1922 och 75 kronor för tid från och med sagda dag, samt

att varje år, varunder vederbörande innehåft förordnande å dylik befattning, skall räknas såsom helt tjänstår under förutsättning, att tjänstgöringen efter inkallelse omfattat minst nio månader av året, att därest tjänstgöringen omfattat mindre del av året än nyss sagts, endast den tid, varunder tjänstgöringen ägt rum skall tillgodoräknas såsom tjänstetid för pension, samt att tjänstgöring såsom vikarie för kontrollör (förste kontrollör) icke må grundlägga rätt till pension i sådan egenskap.

Kontrollpersonal, som tidigare pensionerats enligt dessa grunder, har ursprungligen även åtnjutit rätt till pensionstillägg jämlikt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ävensom oregrerat dyrtidstillägg. Ifrågasvarande pensioner hava sedermera jämlikt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) omräknats till ny pension, genom att i pensionen även inbegripits pensionstillägget jämte vissa i 3 och 4 §§ i sistnämnda kungörelse medgivna förhöjningar. Vid den nu föreslagna pensioneringen böra även i pensionsbeloppen inräknas berörda tillägg och förhöjningar. — — —

Beräkningen av pension enligt de tillämpade grunderna avser tiden från produktbeskattningens införande tillverkningsåret 1906/1907. En av de till erhållande av pension föreslagna kontrolltjänstemännen, kontrollören E. G. Kullberg, har emellertid jämväl under tillverkningsåren 1898/1899—1905/1906, då sockerskatten beräknades efter den avverkade mängden betor och kontroll var anordnad å nämnda avverkning vid råsockerfabrikationen, tjänstgjort såsom av vederbörande länsstyrelse förordnad kontrollör vid råsocker-

¹ Se kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10).

fabrik under den tid, kampanjen varade. Kullbergs effektiva tjänstgörings-tid under berörda åtta tillverkningsår uppgick till omkring 600 dagar. Styrelsen har ansett skäligt, att även denna tjänstgöring tages i betraktande vid bestämmande av pensionsbeloppet för Kullberg, och har därför föreslagit en höjning av detsamma med 120 kronor till 2,196 kronor.»

Kontrollstyrelsen har alltså hemställt, att följande kontrolltjänstemän må, under förutsättning av sockerskattens upphörande, från och med den 1 juli 1929 komma i åtnjutande av pension med nedan angivna belopp för år:

Kontrollören Ernst Gustaf Kullberg	kronor	2,196
» Adrian Emanuel Engman	»	2,076
» Hans Jonathan Kihlgren	»	2,016
» Nils Ragnar Valdemar Lindström	»	1,884
» Knut Georg Eugen Crafoord	»	1,512
Biträdande kontrollören Jöns Bengtsson	»	1,992
» » Nils Fredrik Nybergh	»	1,992
» » Axel Herman Johansson	»	1,980
» » Oscar Fabian Lilja	»	1,680
» » Nils Nilsson	»	1,524

Summa kronor 18,852.

Av följande sammanställning framgår storleken av föreslagen pension jämte dyrtidstillägg i jämförelse med den under tjänstgöring uppburna avlöningen, räknat för helt år med tillämpning av det under fjärde kvartalet 1928 gällande procenttal för dyrtidstilläggs beräkning.

Kontrolltjänsteman	Föreslagen pension			Nuvarande avlöning		
	Pension	Dyrtids-tillägg	Summa	Arvode	Dyrtids-tillägg	Summa
Kontrollören E. G. Kullberg	2,196	432	2,628	4,380	1,567	5,947
» A. E. Engman	2,076	408	2,484	4,380	1,567	5,947
» H. J. Kihlgren	2,016	396	2,412	4,380	1,567	5,947
» N. R. V. Lindström	1,884	372	2,256	4,380	1,567	5,947
» K. G. E. Crafoord	1,512	360	1,872	4,380	1,567	5,947
Biträdande kontrollören J. Bengtsson	1,992	396	2,388	3,650	1,309	4,959
» » N. F. Nybergh	1,992	396	2,388	3,650	1,309	4,959
» » A. H. Johans-son	1,980	396	2,376	3,650	1,309	4,959
» » O. F. Lilja ..	1,680	360	2,040	3,650	1,309	4,959
» » N. Nilsson ..	1,524	360	1,884	3,650	1,309	4,959

Som i det föregående nämnts finnes vid varje sockerraffinaderi förordnad en tillfälligt biträdande kontrollör, för vilken tjänstgöringen beräknas uppgå till två, i vissa fall fyra, månader årligen. I fråga om dessa tjänstemäns ställning i nu förevarande hänseende har kontrollstyrelsen yttrat:

Tillfälligt biträdande kontrollörer vid sockerraffinaderier m. m.

»Dessa kontrolltjänstemän, bland vilka rekryteringen till befattningarna såsom biträdande kontrollör med stadigvarande anställning är avsedd att äga rum, besattes vid kontrollreformen år 1922 av dåvarande kontrollörer med lång och väl vitsordad stadigvarande tjänstgöring. Dessa avstodo då från den engångsersättning, vartill deras tjänstgöring berättigade dem, i förhoppning om att förr eller senare åter kunna erhålla stadigvarande tjänstgöring vid kontrollen. Av dessa kontrolltjänstemän kvarstå för närvarande fyra, nämligen Olof Sjöholm, född år 1875, Otto Persson, född år 1883, och Julius Peter Bergh, född år 1880, vilka samtliga tjänstgjort under 23 tillverkningsår samt Carl Fredrik Motzfeldt, född år 1878, med tjänstgöring under 15 tillverkningsår. Genom kontrollens avveckling berövas nu dessa, förutom en viss årligen återkommande inkomst, även utsikten att någonsin komma i åtnjutande av den fasta anställning vid kontrollen, de skäligen kunnat hysa förhoppning om. Med hänsyn till den tillfälliga karaktär, deras tjänstgöring haft sedan år 1922, har dock icke synts berättigat att föreslå dem till erhållande av årligt understöd. Däremot böra de tillerkännas engångsersättning med lämpligt belopp. I första hand böra de därvid få komma i åtnjutande av den engångsersättning, från vilken de avstodo år 1922, utgörande för vardera av Sjöholm, Persson och Bergh 1,200 kronor och för Motzfeldt 900 kronor. Härtill torde i detta sammanhang böra läggas ett belopp för samtliga av 1,000 kronor. Den sammanlagda ersättning, som envar av dem sålunda skulle bekomma, finner styrelsen ganska måttlig i jämförelse med de avskedsersättningar, som jämlikt ovannämnda kungörelse den 15 januari 1926 (nr 10) utgingo till vissa civila löntagare, vilka blevo övertaliga vid den nya försvarsorganisationens genomförande.»

Styrelsen har därför hemställt, att engångsersättning må, i händelse kontrollen över sockerbeskattningen kommer att upphöra med utgången av instundande juni månad, tillerkännas envar av tillfälligt biträdande kontrollörerna Olof Sjöholm, Otto Persson och Julius Peter Bergh med 2,200 kronor och tillfälligt biträdande kontrollören Carl Fredrik Motzfeldt med 1,900 kronor.

Kontrollstyrelsen fortsätter i detta sammanhang:

»Alltsedan kontrollens omläggning år 1922 har till styrelsens förfogande för tillfällig tjänstgöring stått förre kontrollören vid sockerraffinaderiet i Stockholm John Erik Carlsson, vilken vid nämnda tillfälle avstod från det engångsunderstöd å 600 kronor, vartill han då var berättigad, för att i stället avvakta möjligheterna att ånyo kunna inträda i stadigvarande befattning vid kontrollen. Det har för kontrollstyrelsen varit fördelaktigt att på detta sätt hava tillgång till en i kontrollgöromålen erfaren person, villig att vid behov inträda i tjänstgöring. Någon sammanhängande tjänstgöring har likväl icke kunnat beredas Carlsson, men han har dock i enstaka fall anlåtits för kortvarigt tjänstgöringsuppdrag. Det är enligt kontrollstyrelsens mening med billighet överensstämmande, att Carlsson i detta sammanhang tilldelas det engångsunderstöd, han tidigare ägt utbekomma.»

De sålunda föreslagna engångsersättningarna uppgå sammanlagt till 9,100 kronor. Utgiften härför har kontrollstyrelsen ansett böra bestridas från förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter.

Kontrollörer
vid råsocker-
fabriker.

Såsom i det föregående nämnts, är tjänstgöringen såsom kontrollör vid råsockerfabrik med hänsyn till den korta tid, den årligen omfattar, att anse

som allenast bisyssla. Dylik befattning innehaves i regel vid sidan av annan verksamhet eller av personer, som åtnjuta pension å annan tjänst, företrädesvis pensionerade underofficerare. Rätt till pension eller ersättning vid avgång ur tjänsten hava därför kontrollörsbefattningarna vid råsockerfabrikerna icke ansetts medföra. I samband med den år 1922 vidtagna omläggningen av kontrollsystemet medgav emellertid riksdagen, att ett belopp av högst 5,000 kronor finge av förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter disponeras för utbetalande av tillfälliga understöd till kontrollpersonal vid råsockerfabrikerna i fall, där lång tjänstetid i förening med ömmande omständigheter kunde anses därtill berättiga.

Efter erinran härom har kontrollstyrelsen anført:

»Otvivelaktigt komma emellertid de nuvarande kontrollörerna vid råsockertillverkningen genom en eventuell avveckling av kontrollen över sockerbeskattningen att vållas kännbart ekonomiskt avbräck, då de under en i de flesta fall lang följd av år av denna tjänstgöring haft att uppbära en bestämd inkomst, som för senare år uppgått till omkring 1,000 kronor och med vilken de skäligen ansett sig kunna räkna även för framtiden. Kontrollstyrelsen har därför ansett det rimligt, att kontrollörerna vid råsockerfabrikerna tillerkännas en gratifikation, därest de komma att entledigas till följd av sockerskattens avskaffande. Då vid två fabriker såsom kontrollör förordnats vid sockerraffinaderi anställd biträdande kontrollör, som i det föregående föreslagits till erhållande av pension, skulle antalet kontrollörer, vilka skulle kunna ifrågakomma till dylik gratifikation, utgöra 17. Det antal tillverkningsår, under vilka dessa varit inkallade i tjänstgöring, växlar för 15 mellan 10 och 23 år samt utgör för en 5 år och för en 4 år. Av de 15 förstberörda kontrollörerna har styrelsen ansett 14 böra tillerkännas en gratifikation av 400 kronor, vilket belopp i stort sett motsvarar avlöningen för en månad från kontrollörstjänsten. Den återstående kontrollören har visserligen varit anställd vid kontrollen över sockerbeskattningen under sammanlagt 10 tillverkningsår men har efter den 1 augusti 1922 tjänstgjort såsom kontrollör allenast under det senaste tillverkningsåret. Med hänsyn härtill har styrelsen icke funnit hans anställning vid kontrollen vara av beskaffenhet att böra föranleda tillerkännande av gratifikation.»

I enlighet härmed har kontrollstyrelsen föreslagit, att var och en av kontrollörerna P. Bengtsson, J. O. E. Cedererantz, N. M. Edelius, N. Ljungman, N. A. Lund, J. N. Malmgren, C. J. F. Olsson, N. Sjören, B. Ahnfelt, M. Hobro, M. T. A. Kassell, P. Andersson, F. N. Hydén och J. F. Vinstedt må, i händelse av kontrollens avveckling med utgången av instundande juni månad, tilldelas en gratifikation av 400 kronor. Sammanlagda kostnaden för gratifikationerna uppgår till 5,600 kronor; även denna kostnad skall, enligt kontrollstyrelsens förslag, bestridas från förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter.

Befattningen såsom tillsyningsman vid råsockerfabrik, där socker förvaras efter tillverkningens avslutande, vilken befattning i regel utövas av den person, som varit förordnad såsom kontrollör vid fabriken, har styrelsen ansett icke vara av sådan art, att ersättning i någon form bör utgå till

Tillsynings-
män vid rå-
sockerfabriker
och allmänna
socker-
nederlag.

dess innehavare vid avgången ur tjänsten. Detsamma skulle gälla i fråga om befattning såsom tillsyningsman vid allmänt sockernederlag.

Statskontoret.

Statskontoret har yttrat, att vad kontrollstyrelsen i förevarande skrivelse föreslagit i fråga om beredande av pensioner eller avskedsersättningar till viss personal, som i händelse av sockerskattens avskaffande mister sin anställning, icke givit anledning till erinran från statskontorets sida, och att pensionerna synas böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Departementsschefen.

Därest Kungl. Maj:ts förslag om sockerskattens upphörande med utgången av innevarande budgetår vinner riksdagens bifall och kontrollen över sockerbeskattningen till följd därav avvecklas, komma samtliga i denna kontrollverksamhet sysselsatta tjänstemän att förlora sina ifrågavarande anställningar. Då åtskilliga av dem för sin försörjning varit helt eller delvis beroende av nämnda förvärvskälla, med vilken de ansett sig kunna räkna för framtiden, finner jag lika med kontrollstyrelsen starka billighetsskäl tala för att i viss utsträckning gottgörelse tillerkännes kontrolltjänstemännen för den inkomst, som de genom det påtvungna entledigandet gå förlustiga. Jag tillstyrker sålunda, att framställning härom göres till riksdagen.

Den i ärendet förebragta utredningen visar, att förutsättningarna för den ifrågasatta gottgörelsen äro väsentligt olika för skilda grupper av kontrolltjänstemän. Hänsyn är härvid särskilt att taga till tjänstgöringens beskaffenhet av huvudtjänst eller bisyssla. Det synes mig därför riktigt att, såsom styrelsen föreslagit, ordna denna fråga så, att förevarande gottgörelse beredes kontrollör och biträdande kontrollör vid sockerraffinaderi i form av pension, att tillfälligt biträdande kontrollör vid raffinaderi erhåller en engångsersättning, samt att kontrollör vid råsockerfabrik tilldelas gratifikation, varemot gottgörelse över huvud taget icke torde böra tillerkännas tillsyningsmän vid råsockerfabrik eller allmänt sockernederlag.

De av kontrollstyrelsen föreslagna grunderna för pensioneringen av kontrollörer och biträdande kontrollörer vid sockerraffinaderierna ansluta sig i tillämpliga delar till de bestämmelser, vilka beslötos år 1922 i samband med den pensionering av kontrolltjänstemän vid sockerkontrollen, som följde av den då genomförda omläggningen av kontrollen ifråga. Förslaget innebär emellertid den olikheten mot den år 1922 beslutade anordningen, att den då för rätt till pension bestämda levnadsåldern av 57 år icke nu skulle tillämpas. Med hänsyn till vad styrelsen härom anfört, synes det ock skäligt, att i detta fall vid pensioneringen icke fastställes någon viss åldersgräns såsom villkor för rätt till pension. Pensioneringen skulle enligt kontrollstyrelsens förslag omfatta 5 kontrollörer och 5 biträdande kontrollörer. Mot de av styrelsen föreslagna pensionsbeloppen har jag intet att erinra, liksom jag ock finner det skäligt, att, på sätt styrelsen föreslagit, kontrollören E. G. Kullbergs tjänstgöring vid råsockerfabrik under tillverkningsåren 1898/1899—1905/1906 tages i betraktande vid bestämmande av pensionsbeloppet för

honom. Av utredningen framgår, att pensionerna skulle i flertalet fall komma att uppgå till omkring hälften av det under tjänstgöring uppburna arvodet, räknat för helt år, och att det sammanlagda pensionsbeloppet stannar vid den relativt obetydliga summan av 18,852 kronor. Härtill komma dyrtidstillägg. Såsom statskontoret anført, torde pensionerna böra utgå från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten. Jag erinrar, att vid beräkningen av detta anslag i årets statsverksproposition hänsyn tagits till kostnaderna för ifrågavarande pensionering med ett belopp av ungefär nämnda storleksordning.

Engångsersättningarna åt de fyra tillfälligt biträdande kontrollörerna vid sockerraffinaderierna hava av kontrollstyrelsen föreslagits skola utgöra dels de engångsersättningar, varifrån de avstått 1922, och dels härutöver ett belopp för envar av dem å 1,000 kronor. Häremot har jag intet att invända. Det synes mig ock med billighet överensstämmande, att förre kontrollören vid sockerraffinaderiet i Stockholm J. E. Carlsson, vilken vid nämnda tillfälle avstod från det engångsunderstöd å 600 kronor, vartill han då var berättigad, men vilken icke sedermera kunnat beredas någon sammanhängande tjänstgöring, nu kommer i åtnjutande av det engångsunderstöd, han tidigare ägt utbekomma. Engångsersättningarna uppgå till sammanlagt 9,100 kronor.

Kontrollstyrelsens förslag, att envar av 14 kontrollörer vid råsockerfabriker må tilldelas en gratifikation av 400 kronor, motsvarande i stort sett en månads avlöning från kontrolltjänsten, anser jag mig böra tillstyrka. Kostnaderna för gratifikationerna belöpa sig tillhopa till 5,600 kronor.

Utgifterna för engångsersättningarna och gratifikationerna torde i enlighet med kontrollstyrelsens förslag böra bestridas från anslaget till kontroll å tillverkningsavgifter. Såsom framgår av sjunde huvudtiteln i årets statsverksproposition, är detta anslag för budgetåret 1929/1930 beräknat med hänsyn till en belastning med förevarande utgifter. Riksdagens medgivande torde nu böra äskas för utanordnande från detta anslag av utgifterna ifråga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att, under förutsättning av riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag om upphävande med utgången av juni 1929 av förordningen angående beskattning av socker, besluta,

att envar av nedan nämnda kontrollörer och biträdande kontrollörer vid kontrollen över sockerbeskattningen skall från och med den 1 juli 1929 från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension med följande belopp, nämligen:

Kontrollören E. G. Kullberg	kronor 2,196
» A. E. Engman	» 2,076
» H. J. Kihlgren	» 2,016
» N. R. V. Lindström	» 1,884
» K. G. E. Crafoord	» 1,512

Biträdande kontrollören J. Bengtsson	kronor	1,992
» » N. F. Nybergh	»	1,992
» » A. H. Johansson	»	1,980
» » O. F. Lilja	»	1,680
» » N. Nilsson	»	1,524,

att engångsersättning för mistad anställning vid kontrollen över sockerbeskattningen må tilldelas de tillfälligt biträdande kontrollörerna O. Sjöholm, O. Persson, J. P. Bergh och C. F. Motzfeldt ävensom förre kontrollören J. E. Carlsson med 2,200 kronor åt envar av Sjöholm, Persson och Bergh, med 1,900 kronor åt Motzfeldt samt med 600 kronor åt Carlsson,

att gratifikation må tilldelas envar av kontrollörerna P. Bengtsson, J. O. E. Cedercrantz, N. M. Edelius, N. Ljungman, N. A. Lund, J. N. Malmgren, C. J. F. Olsson, N. Sjören, B. Ahnfelt, M. Hobro, M. T. A. Kassell, P. Andersson, F. N. Hydén och J. F. Vinstedt med 400 kronor åt envar av dem;

samt att kostnaderna för engångsersättningarna och gratifikationerna må bestridas från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Psilander.